

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.866843

Geliş Tarihi (Received): 22.01.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 18.07.2021

Online Yayın Tarihi (Published): 30.09.2021

BASKETBOL KLASMAN HAKEMLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME SÜREÇLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Aygün AKGÜL^{1**} , T. Osman MUTLU²

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, MUĞLA

² Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, MUĞLA

Öz: Bu çalışmada basketbol klasman hakemlerinin iletişim becerilerinin problem çözme becerileri üzerinde etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 sezonunda aktif görev alan basketbol klasman hakemlerinden 186 hakem oluşturmaktadır. Veriler nicel araştırma modeli esasına göre ölçek kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada İletişim Becerileri Ölçeği (Korkut Owen ve Bugay, 2014), Problem Çözme Ölçeği (Heppner ve Petersen, 1982; Akt: Şahin, Şahin ve Heppner, 1993) ve Kişisel Bilgi Formu yer almaktadır. Araştırmada kullanılan iletişim becerisi ölçeğinin yüksek derecede güvenilir olduğu (.909) ve problem çözme ölçeğinin ise güvenilir düzeyde olduğu görülmüştür (.746). Araştırmada ulaşılan verilerin analizinde SPSS 22 programından yararlanılmıştır. Verilerin frekansları alındıktan sonra sırasıyla sıklık, normallik, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans, korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırmaya katılan hakemlerin demografik bilgileri ile iletişim becerileri ve problem çözme becerileri arasında ilişkiler aranmıştır. Araştırmaya katılan basketbol hakemlerinin iletişim becerileri ve problem çözme becerileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Basketbol hakemlerinin iletişim becerisi ve problem çözme ölçeklerinin tüm alt boyutları arasında anlamlı ve olumlu bir ilişkiye ulaşılmıştır. Sonuç olarak, araştırmaya katılan basketbol hakemlerinin iletişim becerileri arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hakem, basketbol hakemliği, iletişim becerisi, problem çözme

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF COMMUNICATION SKILLS OF BASKETBALL CLASSIFICATION REFEREES' ON PROBLEM SOLVING PROCESSES

Abstract: In this study, it was investigated whether the communication skills of basketball classification referees have an effect on their problem solving skills. The sample of the research consists of 186 referees from basketball classification referees who took active duty in the 2019-2020 season. The data were obtained using the scale on the basis of the quantitative research model. Communication Skills Scale (Korkut Owen & Bugay, 2014), Problem Solving Scale (Heppner & Petersen, 1982; cited by Şahin, Şahin & Heppner, 1993) and Personal Information Form are included in the research. The communication skill scale used in the study was found to be highly reliable (.909) and the problem-solving scale was found to be reliable (.746). SPSS 22 program was used in the analysis of the data obtained in the research. After obtaining the frequencies of the data, frequency, normality, independent samples t-test, one-way variance, correlation and regression analyzes were performed, respectively. Relationships between the demographic information of the referees participating in the research and their communication skills and problem-solving skills were sought. Significant differences were found between the communication skills and problem-solving skills of the basketball referees who participated in the research. A significant and positive relationship was found between basketball referees' communication skills and all sub-dimensions of problem-solving scales. As a result, it was seen that as the communication skills of the basketball referees participating in the research increased, their problem-solving skills also increased.

Key Words: Referee, basketball referee, communication skill, problem solving

*Bu çalışma 07-09 Kasım 2020 tarihleri arasında Online düzenlenen 18. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sözel sunum olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Spor, temel olarak insanların sağlıklı ve güzel bir vücuda sahip olabilmek ve aynı zamanda eğlenmek ve serbest zamanlarını değerlendirmek için yaptıkları aktiviteler topluluğudur. Düzenli bir şekilde yapılan spor egzersizlerinin özgüvende artış, uyku problemlerini önleme ve stresle başa çıkma gibi etkilerinden söz edilmektedir. Bazı araştırmalarda düşük seviyedeki spor egzersizlerinin bile bireylere olumlu yönde etki ettiği söylenmektedir (Azar, Ball, Salmon ve Cleland, 2008). Bir başka tanıma göre spor, bireylerin belli programlar dahilinde fiziksel aktivite ve motor becerilerini sosyal, ruhsal ve zihinsel davranışlarının gelişimini sağlayan ve geliştirilen bu özelliklerini belli kurallar çerçevesinde yarıştırmaya imkân tanıyan sosyal, biyolojik ve pedagojik bir uğraştır (Koludar, 1988).

Spor, günümüz dünyasında küresel bir boyuta ve çok geniş bir endüstriye sahip bir konuma ulaşmıştır. Daha önceleri insanların hayatta kalabilmek için yaptıkları sportif faaliyetler, daha sonra serbest zaman değerlendirme, sağlıklı yaşam ve eğlence gibi alanlarda da kendine yer edinmiştir. İnsanlar hem serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri hem de sağlıklarına katkıda bulunacak spor aktivitelerine önem vermiş ve oyunlar geliştirmişlerdir. Bu spor aktivitelerinden bir tanesi de basketboldur. Basketbol tasarlandığı günden bu yana yapılan değişikliklerle beraber şimdiki halini alarak büyük bir kitleye hitap etmektedir.

Basketbol oyunu, beşer kişiden oluşan iki takımla oynanan ve her takımın amacının rakiplerinin sepetinden topu geçirmek, aynı zamanda rakiplerinin kendi sepetlerine sayı yapmalarını engellemektir (Türkiye Basketbol Federasyonu, 2020). Basketbol müsabakaları ulusal düzeyde Türkiye Basketbol Federasyonu tarafından atanan, yerel düzeyde ise Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı İl Hakem Kurulu üyelerinin atadığı hakem, masa görevlileri ve varsa teknik komiser tarafından kontrol edilir. Her takımın hücum ettiği sepet, rakibinin sepeti ve savunduğu sepet de takımın kendi sepetidir. Belirli zamanlara bölünen oyun sonunda rakibinin sepetine en fazla sayıyı bırakan takım sahadan galip olarak ayrılır (TBF, 2020).

Günden güne büyüyen ve gelişen spor organizasyonları, küresel pazar içerisinde yerini korumakta ve her geçen gün büyük yatırımlar almaktadır. Yapılan yüksek bütçeli yatırımlarla beraber spor organizasyonlarının da önemi artmakta ve bu spor organizasyonlarının belirlenen kurallar çerçevesinde ve istenen seyir zevkinde yürütülebilmesi açısından hata payının en aza düşürülmesi arzulanmaktadır. Spor organizasyonlarının istenen düzeyde başarıya ulaşabilmesi için bu yapıyı planlayan ve oluşturan en küçük yapı taşına kadar gereken önemin ve değerin verilmesi büyük önem arz etmektedir. Yine spor organizasyonları içerisinde gerçekleşen müsabakaların belirlenen kurallar çerçevesinde adaletli yürütülebilmesi ve büyük bir kitleyi oluşturan takipçilerini seyir doygunluğuna ulaştırabilmek için sağlanacak iyi bir müsabaka yönetimi de bu organizasyonların içerisinde bulunan hakemlerin yeri son derece önemlidir.

Sporda hakemlerin yer aldığı konum düşünüldüğünde, elinde bulundurduğu yetkilerle karşılaşmaları kurallara uygun bir şekilde yöneten ve aynı zamanda adalet dağıtıcı konumunda bulunması hakemliğin önemini arttırmaktadır. Bu gözle bakıldığında karşılaşmaları yöneten hakemlerin üstlenmiş oldukları müsabaka sorumluluklarını iyi biçimde yerine getirebilmeleri ve engellerle baş edebilmeleri için kendilerine yardımcı olacak çözümlerin geliştirilmesi önem kazanmaktadır (Ekmekçi, 2008).

Özellikle, hakemlerin bir müsabakayı kontrol altında tutabilmesi, güven veren bir tutum ve kaliteli bir yönetim sergileyebilmesi gerek oyuncularla gerek antrenörlerle gerekse de yöneticiler ve seyirciler ile kuracağı iletişim çok önemlidir. Hakemlerin müsabaka öncesi ve

müsabaka sırasında antrenörlerle ve oyuncular ile kuracağı iletişimin net, anlaşılır ve tatmin edici olması ile müsabaka sırasında daha rahat bir yönetim sağlanabilir. Bunun yanında iyi ve kontrollü bir müsabaka yönetimi için hakemlerin sağlam temellere oturtulmuş iletişim becerilerinin yanında problem çözebilme becerilerine de ihtiyaçları vardır. Saha içinde koordineli bir şekilde yürütülmesi gereken bu iki önemli unsur hakemler için güçlü bir müsabaka yönetimini temsil eder.

Hakemlik

Hakem, taraflar arasındaki anlaşmazlıkları çözmek amacı ile yetkili olarak görevlendirilen ve üzerinde anlaşılan kişidir (TDK, 2020). Hakemler, spor müsabakalarının kurallarına uygun yönetilebilmesi açısından saha içerisinde verilmesi gereken kuralların sorumluluğunu üstlenen kişilerdir. Spor organizasyonlarını oluşturan antrenörler ve sporculardan sonra önemli bir konuma sahiptir.

İletişim

İletişim, Latin dilinde “ortak” anlamında kullanılan “communis” kökünden gelip, İngilizce karşılığı “communication” olan bir kavramdır. İletişim sözcüğü kök olarak, toplum içerisinde bir olmayı ve beraber yaşamayı ifade eden, bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri topluluk içerisinde uygulamakta yükümlü oldukları toplumsal kuralları, toplumun değerlerini ve inançlarını bu sözcük yoluyla gerçekleştirebilmektedirler (Gülbahçe, 2010).

İletişim; kişiden kişiye veya bir topluluktan diğer bir topluluğa iletilmek istenen mesajların aktarılması sürecidir ve yine diğer bir tanımla beraber ortak bir noktada buluşma amacıyla düşüncelerin, duyguların, bilgilerin ve mesajların karşılıklı olarak aktarılmasıdır (Çelik ve Şimşek, 2013). Olumlu seviyede bir iletişim, bilgiyi veya mesajı karşı tarafa gönderenin aktarmak istediği düşünceleri ve tutumları gönderdiği alıcı tarafından net bir şekilde anlaşılması ile gerçekleşir (Lunenburg ve Ornstein, 2011).

Problem Çözme ve Becerisi

Problem çözme, insanların yaşantıları içerisinde kendilerine engel olan problemleri anlayarak bunlara çözümler getirebilmeye dönük gereklilikleri yerine getirmektir. Problem çözme de belirlenen amaca ulaşmak istenirken karşılaşılan engelleri mantıksal bir yönde adımlar atılarak yenme süreci olarak ifade edilebilir. Bu süreç içerisinde, zorluklara karşı durabilmek ve bu zorluklar karşısında bireyin rahatlığa ve dengeye ulaşabilmesinin yolları aranmalıdır. Dolayısıyla problem çözme yeteneğinin uğraşı, zaman, sabır isteyen ve aynı zamanda geliştirilmesi gereken zorunlu bir beceri olduğu bilinmelidir (D,Zurilla, Nezu ve Maydeu-Olivares, 2004).

Problem ile karşılaşma süreci içerisinde sorunların ortadan kaldırılması amacı ile insanları çözüme kavuşturacak etkinliklerin ve gerekliliklerin nasıl ve ne şekilde yapılması gerektiğinin farkında olunmasıdır (Üstün ve Bozkurt, 2003). Bu beceri ile insanların buldukları süreci iyi tanımlayabilmeleri, kendilerini çözüme kavuşturacak yolları nasıl izlemeleri gerektiğini ve doğru planlamaların yapılabilmesi sağlanacaktır (Taşçı, 2005).

Bu çalışma basketbol hakemlerinin daha kaliteli yönetim sağlamaları açısından, kural bilgilerinin yanında sahip oldukları iletişim becerilerinin müsabaka sırasında oluşabilecek problemleri çözmede ne gibi yararlar sağlayacağını tespit etme ve sonrasında elde edilen bilgileri sunarak, hakemlerin optimal düzeyde performans sergilemelerine katkısı olabilmesi açısından önemlidir. Benzer çalışmalar incelendiğinde Söylemez’in (2019) hokey hakemleri ile yapmış olduğu çalışmanın sonucunda Türkiye’de görev alan hokey hakemlerinin iletişim becerileri

artıkça stres ile başa çıkabilme durumlarının pozitif şekilde etkilendiği bulunmuştur. Yine Uğur (2018) ve Ayancı'nın (2019) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarda da iletişim becerileri ve problem çözme becerileri arasında pozitif yönde ilişkiler bulunmuştur. Yapılan bu çalışmalar neticesinde iletişim becerilerinin problem çözme becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli, çalışmanın amaçlarına uygun ve maksimum düzeyde verilerin toplanması ve çözümlenmesi bakımından gerekli koşulların oluşturulmasıdır (Karasar, 2007). Araştırmanın yöntemi, ortaya konulan hipotezlere cevap aramak amacıyla, nicel araştırma desenlerinden olan genel tarama tekniğidir. Bilindiği gibi tarama tekniğinin avantajı oldukça çok katılımcıdan oluşan örneklem grubundan elde edilen bilgileri araştırmacıya sunmasıdır (Büyüköztürk, 2011). Yapılan bu çalışmada olasılıklı olmayan bir örnekleme modeli kullanılmış olup, araştırmaya katılan hakemlerin klasman hakemleri (A, B, C) olmalarına özen gösterilmiştir. Bunun sebebi olasılıklı olmayan örnekleme evreni temsil etmesi amacıyla seçilecek örneğe girecek birimlerin tesadüfi yöntemlerle seçilmeyip araştırmacının bizzat kendi inisiyatifi kullanarak seçmiş olduğu birimlerden oluşan bir örnekleme türüdür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014). Araştırmanın ana hipotezlerini “Basketbol hakemlerinin iletişim becerileri yüksek seviyededir, Basketbol hakemleri problem çözümede başarılıdır ve İletişim becerisi yüksek olan basketbol hakemlerinin problem çözme becerileri de yüksektir” hipotezleri oluşturmaktadır. Araştırmanın problem sorusu “Basketbol klasman hakemlerinin iletişim becerilerinin problem çözme becerilerine etkisi var mıdır?” şeklindedir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın Evrenini Türkiye Basketbol Federasyonunda görev alan Basketbol Hakemleri oluştururken (316), Örneklemini ise; Türkiye Basketbol Federasyonu bünyesinde görev alan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan Basketbol klasman hakemleri arasından olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemi kullanılarak 32 A Klasman, 36 B Klasman ve 118 C klasman olmak üzere toplamda “186” klasman hakemi oluşturmuştur (21 kadın ve 165 erkek). Verilerin toplanması ölçek uygulayarak yapılmıştır. Araştırmaya dahil edilen basketbol C klasmanı hakemlerine araştırmacı tarafından, 2019 yılı Eylül ayı içerisinde gerçekleştirilen, 2019-2020 basketbol sezon öncesi seminerinde yapılacak çalışmanın amacı ve verecekleri cevapların çalışma için taşıdığı önem hakkında bilgiler aktarılmış olup bu bağlamda hakemlerden gerçeği yansıtan cevaplar vermelerinin araştırmanın sonuçları için çok önemli olduğu ve de sonuçları olumlu-olumsuz yönde etkileyeceği aktarılmıştır. Diğer A ve B klasman hakemlerine ise 2019-2020 basketbol sezon öncesi seminerde posta yoluyla ölçekler ulaştırılmış olup hakemlerden cevaplamaları istenmiştir. Dağıtılan 316 anketten 215 tanesi geri toplanabilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılan basketbol klasman hakemlerinden toplanan anketler analiz edilmiş olup, analiz sonucunda ise 29 anketin araştırmaya katılan hakemler tarafından eksik ya da hatalı olduğundan dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. Geçerli olduğu kabul edilen 186 anket ise çalışmanın verilerini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı 3 bölüme ayrılmaktadır. İlk bölümde yapılan alan yazın araştırması sonucunda araştırma sonuçları ile bağlantılı olabileceği düşünülen ve araştırmacılar tarafından oluşturulan katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin kişisel bilgi formu yer almaktadır (cinsiyet, medeni durumu, hakemlik statüsü, hakemlik tecrübesi ve hakemlik yaptığı yer). İkinci bölümde katılımcıların iletişim becerilerini tespit etmek amacı ile Korkut-Owen ve

Bugay (2014) tarafından geliştirilen “İletişim Becerileri Ölçeği” (İBÖ), kullanılmıştır. Ölçek 25 madde ve 4 alt boyuttan oluşan 5’li likert tipi bir ölçektir. Kullanılan İletişim Becerileri Ölçeği içerisinde ters ifade bulunmamaktadır ve kullanılan ölçeğin cronbach alpha güvenirlik kat sayısı 0.909 olarak hesaplanmıştır. Üçüncü bölümde ise katılımcıların problem çözme becerilerini tespit etmek amacı ile Şahin, Şahin ve Heppner’ın (1993) Türkçeye uyarladığı ve Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilen “Problem Çözme Ölçeği” (PÇÖ), kullanılmıştır. Ölçek 35 madde ve altı farklı alt boyuttan oluşan 6’lı likert tipi bir ölçektir. Problem çözme ölçeğinin cronbach alpha güvenirlik kat sayısı 0.746 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma verilerinin analizi için SPSS 22 programından faydalanılmış ve verilere sıklık, normallik, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans, korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır. Öncelikli olarak örneklem grubunun demografik özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan sıklık analizinin sonuçları örneklemin demografik özellikleri isimli bölümde verilmiş ve değerler Tablo 3’te gösterilmiştir. Gerekli testlerin yapılabilmesi amacı ile ihtiyaç duyulan değerlerin normalliklerinin belirlenebilmesi için testler uygulanmış ve verilerin normal dağılım göstermelerinden dolayı parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın, amacı ve yöntemi doğrultusunda ulaşılan verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilmiş olan bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. İletişim Becerileri ve Problem Çözme Ölçeği Güvenirlik Testi

Ölçek	Cronbach’s Alpha	Madde Sayısı
İletişim Becerisi	0,909	25
Problem Çözme	0,746	35

Tablo 1’de görüldüğü üzere ölçeklere uygulanan güvenirlik testinin Büyüköztürk’e (2011) göre, iletişim becerileri ölçeğinin yüksek derecede güvenilir olduğu, problem çözme ölçeğinin ise güvenilir düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Problem Çözme ve İletişim Becerileri Ölçeğinin Ortalama Değerleri

Değişken	N	Min	Maks	Ort.	St. Sp.
Problem Çözme	186	2,34	5,57	4,7061	,60290
İletişim Becerileri	186	2,28	5,00	4,3181	,56914

Tablo 2’ye göre araştırmaya katılan hakemlerin iletişim becerilerinin yüksek olduğu, problem çözme becerilerinin de orta seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	21	11,3
	Erkek	165	88,7
Coğrafi Bölge	Marmara	74	39,8
	İç Anadolu	24	12,9
	Ege	28	15,1
	Akdeniz	15	8,1
	Karadeniz	20	10,8
	Doğu Anadolu	12	6,5
	Güneydoğu Anadolu	13	7,0
Medeni Durum	Evli	67	36,0
	Bekar	119	64,0
Mezuniyet	Lise ve Ön Lisans	11	5,9
	Lisans	144	77,4
	Lisansüstü	31	16,7
Klasman	C klasmanı	118	63,4
	B klasmanı	36	19,4
	A klasmanı	32	17,2
Hakemlik Tecrübesi	1-3 yıl	16	8,6
	4-6 yıl	62	33,3
	7-9 yıl	50	26,9
	10-12 yıl	19	10,2
	13 yıl ve üzeri	39	21,0
TOPLAM		186	%100

Tablo 3'e bakıldığında hakemlerin %88,7'si erkek %11,3'ü ise kadındır. Yaşadıkları coğrafi bölgelere bakıldığında, %39,8' i Marmara Bölgesinde, %15,1' Ege Bölgesinde, %12,9' u İç Anadolu Bölgesinde, %10,8'i Karadeniz Bölgesinde, %8,1' i Akdeniz Bölgesinde, %7'si Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ve %6,5'i Doğu Anadolu Bölgesinde olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Ölçek Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	St.Sp.	t	df	p
Problem Çözme	Kadın	21	4,7061	.45077	2,645	184	,002**
	Erkek	165	4,3425	.60847			
İletişim Becerileri	Kadın	21	4,3181	.45475	2,034	184	,021*
	Erkek	165	4,0521	.57632			

(*p<,05**p<,01)

Tablo 4'e göre katılımcıların cinsiyetlerine göre problem çözme ve iletişim becerileri arasında anlamlı farklılığa ulaşılmıştır. Bu farklılık ile kadın hakemlerin erkek hakemlere göre hem problem çözme hem de iletişim becerilerinde daha yüksek ortalamalara sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Problem Çözme Ölçeği Alt Boyutları Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	St.Sp.	T	df	p
Aceleci Yaklaşım	Kadın	21	3,9947	,54487		184	,748
	Erkek	165	3,9488	,62319			
Düşünen Yaklaşım	Kadın	21	4,9524	,87614	1,815	184	,071
	Erkek	165	4,5430	,98447			
Kaçıngan Yaklaşım	Kadın	21	5,3810	,70542	3,027	184	,003**
	Erkek	165	4,6545	1,06906			
Değerlendirici Yaklaşım	Kadın	21	5,1587	,68815	3,086	184	,002**
	Erkek	165	4,4970	,95041			
Kendine Güvenli Yaklaşım	Kadın	21	5,0873	,71999	2,313	184	,022*
	Erkek	165	4,6232	,88209			
Planlı Yaklaşım	Kadın	21	5,1667	,57735	2,730	184	,007*
	Erkek	165	4,5970	,93239			

(*p<,05**p<,01)

Tablo 5'e bakıldığında araştırmaya katılan hakemlerin cinsiyetleri ile problem çözme ölçeğinde; tablonun ilk iki sırasında yer alan alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmazken, diğer alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kadın hakemlerin erkek hakemlere göre kaçıngan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarında yüksek seviyede ortalamalara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Cinsiyete Göre İletişim Becerileri Ölçeği Alt Boyutları Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	St. Sp.	t	df	p
İletişim Kurmaya İsteklilik	Kadın	21	4,2952	,50346	1,857	184	,036*
	Erkek	165	4,0309	,62641			
Etkin Dinleme, Sözel Olmayan İletişim	Kadın	21	4,5000	,42573	1,759	184	,019*
	Erkek	165	4,2379	,66477			
Kendini İfade Etme	Kadın	21	4,3413	,58328	2,155	184	,023*
	Erkek	165	4,0111	,67000			
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	Kadın	21	4,1905	,54946	1,313	184	,191
	Erkek	165	3,9952	,65256			

(*p<,05**p<,01)

Tablo 6'da araştırmaya katılan hakemlerin cinsiyetlerine göre iletişim becerileri ölçeği alt boyutları incelendiğinde, tablonun en alt sırasında yer alan alt boyut haricinde diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Anlamlı farklılıkların bulunduğu alt boyutlarda, kadın hakemlerin erkek hakemlere oranla ortalamalarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7. Hakemlik Bölgelerine Göre Problem Çözme ve İletişim Becerileri Ölçeği Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Bölge	N	Ort.	p
Problem Çözme	Marmara Bölgesi	74	4,3811	,389
	İç Anadolu Bölgesi	24	4,2976	
	Ege Bölgesi	28	4,6194	
	Akdeniz Bölgesi	15	4,3429	
	Karadeniz Bölgesi	20	4,3729	
	Doğu Anadolu Bölgesi	12	4,2857	
İletişim Becerileri	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	13	4,2022	,833
	Marmara Bölgesi	74	4,0573	
	İç Anadolu Bölgesi	24	3,9817	
	Ege Bölgesi	28	4,2314	
	Akdeniz Bölgesi	15	4,0933	
	Karadeniz Bölgesi	20	4,0680	
	Doğu Anadolu Bölgesi	12	4,0967	
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	13	4,0831	

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların hakemlik yaptıkları yerler açısından hem problem çözme hem de iletişim becerilerine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır.

Tablo 8. Medeni Duruma Göre Problem Çözme ve İletişim Becerileri Ölçeği Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	P
Problem Çözme	Evli	67	4,4925	,049*
	Bekar	119	4,3222	
İletişim Becerileri	Evli	67	4,0579	,661
	Bekar	119	4,0958	

(*p<,05**p<,01)

Tablo 8’de görüldüğü üzere araştırmaya dahil olan hakemlerin medeni durumlarına göre problem çözme ortalamaları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Evli hakemlerin problem çözme ortalamaları daha yüksektir. İletişim becerileri ortalamalarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 9. Medeni Duruma Göre Problem Çözme Becerileri Ölçeği Alt Boyutları Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Medeni Durum	N	Ort.	P
Aceleci Yaklaşım	Evli	67	3,9950	,509
	Bekar	119	3,9309	
Düşünen Yaklaşım	Evli	67	4,7582	,058
	Bekar	119	4,4941	
Kaçıngan Yaklaşım	Evli	67	4,8060	,502
	Bekar	119	4,6975	
Değerlendirici Yaklaşım	Evli	67	4,7065	,118
	Bekar	119	4,4958	
Kendine Güvenli Yaklaşım	Evli	67	4,8109	,099
	Bekar	119	4,5994	
Planlı Yaklaşım	Evli	67	4,8619	,016*
	Bekar	119	4,5483	

(*p<,05**p<,01)

Tablo 9'a göre araştırmaya katılan hakemlerin medeni durumları ile problem çözüme ölçeği alt boyutları incelenmiş olup, tablonun en altında bulunan alt boyut haricinde geriye kalan alt boyutlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 10. Öğrenim Durumuna Göre Problem Çözüme ve İletişim Becerileri Ölçeği Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Öğrenim Durumu	N	Ort.	P
Problem Çözüme	Ön lisans	11	4,0649	,139
	Fakülte-Yüksekökol	144	4,4210	
	Lisans üstü	31	4,3226	
İletişim Becerileri	Ön lisans	11	3,8036	,117
	Fakülte-Yüksekökol	144	4,0753	
	Lisans üstü	31	4,2129	

Tablo 10'da araştırmaya katılan hakemlerin öğrenim durumları ile problem çözüme ve iletişim becerileri ölçeklerinin ortalamaları arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 11. Hakem Klasmanlarına Göre Problem Çözüme ile İletişim Becerileri Ölçeği Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Hakem Klasman	N	Ort.	P
Problem Çözüme	A Klasmanı	32	4,5188	,247
	B Klasmanı	36	4,4373	
	C Klasmanı	118	4,3305	
İletişim Becerileri	A Klasmanı	32	4,1025	,767
	B Klasmanı	36	4,0200	
	C Klasmanı	118	4,0956	

(*p<,05**p<,01)

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan hakemlerin klasmanlarına göre ölçek ortalamaları arasında olumlu bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 12. Hakemlik Tecrübelerine Göre Problem Çözüme ve İletişim Becerileri Ölçeği Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Hakem Tecrübe	N	Ort.	P	Tukey
Problem Çözüme	A 1-3 Yıl	16	3,9911	,007**	A-C A-D A-E
	B 4-6 Yıl	62	4,2733		
	C 7-9 Yıl	50	4,4966		
	D 10-12 Yıl	19	4,5835		
	E 13 yıl ve üzeri	39	4,4777		
İletişim Becerileri	A 1-3 Yıl	16	3,8825	,213	
	B 4-6 Yıl	62	4,0471		
	C 7-9 Yıl	50	4,2280		
	D 10-12 Yıl	19	4,0884		
	E 13 yıl ve üzeri	39	4,0297		

(*p<,05**p<,01)

Tablo 12'de araştırmaya katılan hakemlerin hakemlik tecrübelerine göre problem çözüme becerileri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa göre hakemlik tecrübesi 1-3 yıl ile 7-9 yıl arasında olan, hakemlik tecrübesi 1-3 yıl ile 10-12 yıl arasında ve hakemlik tecrübesi yine 1-3 yıl ile 13 yıl ve üzeri olanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bunun yanında araştırmaya katılan hakemlerin hakemlik tecrübeleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 13. Problem Çözme ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki Sonucu

İletişim Becerileri	r	Problem Çözme
		p

Tablo 13'e göre araştırmaya katılan hakemlerin problem çözme ile iletişim becerileri arasında anlamlı yönde bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 14. Problem Çözme ve İletişim Becerileri Ölçekleri Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonucu

		Aceleci Yaklaşım	Düşünen Yaklaşım	Kaçıngan Yaklaşım	Değerlendirici Yaklaşım	Kendine G.Y.	Planlı Yaklaşım
İletişim İlkerleri ve Temel Beceriler	r	,273	,492	,366	,365	,423	,436
	p	,000**	,000**	,000**	,000**	,000**	,000**
Kendini İfade Etme	r	,277	,494	,388	,424	,433	,449
	p	,000**	,000**	,000**	,000**	,000**	,000**
Etkili Dinleme Sözel Olmayan İletişim	r	,203	,530	,343	,422	,500	,463
	p	,005**	,000**	,000**	,000**	,000**	,000**
İletişim Kurmaya İsteklilik	r	,233	,417	,321	,367	,390	,437
	p	,001**	,000**	,000**	,000**	,000**	,000**

(*p<,05**p<,01)

Tablo 14'e göre her iki ölçek olan iletişim becerisi ve problem çözme ölçeklerinin tüm alt boyutlarının birbirleri ile anlamlı bir ilişkisi vardır. Görüldüğü üzere araştırmaya katılan hakemlerin iletişim becerileri arttıkça problem çözme becerileri de buna paralel olarak artmaktadır.

TARTIŞMA

Araştırmaya katılan hakemlerin iletişim becerilerinin yüksek seviyede olduğu, problem çözme becerilerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre hakemlerin cinsiyetleri ile problem çözme ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır. Çıkan sonuca göre erkek hakemlerin kadın hakemlere göre hem problem çözme hem de iletişim becerilerinde daha düşük ortalamalara sahip olduğu anlaşılmıştır. Problem çözme konusunda yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde Katkat'ın (2001) öğretmen adayları ile yaptığı çalışma ile İnce ve Şen'in (2006) basketbol oynayan sporcular ile yapmış oldukları çalışmalardan elde edilen verilere bakıldığında bireylerin problem çözme becerileri incelenmiş ve cinsiyete göre problem çözme becerileri arasında anlamlı farklılık bulmuşlardır. Bu farklılık kadınların erkeklere göre problem çözme becerilerinin yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu çalışmalar elde ettiğimiz bulgularla paralellik göstermektedir. Bunlardan farklı olarak Heppner ve Petersen'in (1982) yapmış oldukları çalışmada cinsiyetin problem çözme becerisi üzerinde etkisinin olmadığını tespit etmişlerdir. Yine Tümkaya ve İflazoğlu'nun (2000) yapmış oldukları çalışmada ve Çağlayan'ın (2007) yapmış olduğu çalışmada kadın ve erkek öğrencilerin problem çözme becerisine ait bulgularda anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilerek çalışmamızdan farklı

sonuçlar elde edilmiş, dolayısıyla çalışmamızla paralellik göstermemiştir. İletişim konusunda yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde Ceyhun ve Malkoç'un (2015) yapmış oldukları çalışma sonucuna göre, araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine göre iletişim becerileri arasında olumlu bir ilişki olmasa da kadın hakemlerin erkek hakemlere göre iletişim becerilerinin daha iyi derecede olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Mutlu ve arkadaşlarının (2019) antrenör adayları üzerine yaptıkları araştırmada kadın antrenör adaylarının iletişim becerilerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. ıkan sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir.

Öte yandan Ulukan'ın (2012) yapmış olduğu çalışma sonucuna göre bireylerin cinsiyetleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı ilişki bulunmadığı, Buğdaycı'nın (2018) Antrenörler ile yapmış olduğu çalışmada cinsiyet değişkenine göre iletişim becerileri alt boyutlarında da anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sullivan (2004) ve Pehlivan'ın (2005) yapmış oldukları çalışmalarda da bireylerin cinsiyetleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir fark bulunmamış ve çalışmamızı desteklememektedir. ıkan bu farklılığın sebebi çalışmalara katılan bireylerin farklı branş ve gruplardan olduğundan kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Bulgular sonucunda hakemlerin görev yaptıkları yerlere göre hem problem çözme hem de iletişim becerilerine göre anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebinin tüm Basketbol klasman hakemlerinin TBF tarafından bölge ayırt etmeksizin planlandığı ve düzenlendiği eğitim seminerlerine tüm hakemlerin beraber katılmaları ve sunulan eğitimlerden eşit bir şekilde faydalanmaları, ayrıca güncellenen tüm bilgilerin ve istenen durumların tüm klasman hakemlerine TBF tarafından aynı şekilde sunulmasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamıza katılan basketbol hakemlerinin medeni durumlarına göre problem çözme ortalamaları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş, aynı zamanda evli hakemlerin problem çözme ortalamaları bekar olan hakemlere göre daha yüksek bulunmuştur. Hakemlerin medeni durumlarına ilişkin iletişim becerileri ortalamalarında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bulgular değerlendirildiğinde araştırmaya katılan basketbol hakemlerinin medeni durumları ile problem çözme leği alt boyutları incelenmiş olup 1 alt boyutta anlamlı bir farklılık bulunmuşken, diğer 5 alt boyutta anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Korkut'un (2005) sunmuş olduğu çalışmada iletişim becerilerinin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilememiş ve çalışmamızla örtüşürken, Aksoy'un (2019) futbol hakemleri ile yapmış olduğu çalışmada ise iletişim becerilerinin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuş ve çalışmamızla paralellik göstermemiştir.

Araştırmaya katılan basketbol hakemlerinin öğrenim durumları ile problem çözme ve iletişim becerileri ölçekleri ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılmamıştır. Korkut (2005)'un ve Karabacak, Nalbant ve Topçuoğlu'nun (2015) alışmalarında eğitim durumu değişkenine ilişkin iletişim becerilerine yönelik anlamlı bir fark bulunmamış ve çalışmamızla paralellik göstermiştir. Bunun yanında Tutuk, Al ve Doğan'ın (2002) ve Abakay'ın (2010) yapmış oldukları çalışmalarda ulaşılan sonuçlar neticesinde öğrenim durumu değişkeninin iletişim becerilerini etkilediğine dair bulgular elde edilmiş olup çalışmamızdan farklı sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmadaki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan hakemlerin hakemlik tecrübelerine göre problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır. Hakemlik tecrübesi 1-3 yıl ile 7-9 yıl, 1-3 yıl ile 10-12 yıl ve hakemlik tecrübesi yine 1-3 yıl ve 13 yıl ve üzeri

olanlar arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuşken, araştırmaya katılan hakemlerin hakemlik tecrübeleri ile iletişim becerileri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Benzer çalışmalar incelendiğinde Özbay (2012) tarafından yapılan bir çalışmada araştırmaya katılan bireylerin görev yaptıkları yıllar bakımından iletişim düzeylerinin farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmış ve çalışmamızla benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Literatür taraması sonucunda ulaşılan diğer çalışmalarda ise, Köroğlu'nun (2006), Abakay'ın (2010) ve Kumcağız, Yılmaz, Çelik ve Avcı'nın (2011) elde ettikleri bulgular neticesinde görev yılına bağlı olarak bireylerin iletişim becerilerinin arttığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Yapılan bu çalışmalar elde ettiğimiz bulgular ile örtüşmemektedir. Çalışmamızdan farklı olan bu sonuçların araştırmanın farklı branşlar ve gruplarda yapılmasından dolayı kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışma sonuçlarına bakıldığında araştırmaya katılan basketbol hakemlerinin problem çözme ile iletişim becerileri arasında olumlu bir ilişkiye ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçların analizleri neticesinde her iki ölçek olan iletişim becerisi ve problem çözme ölçeklerinin tüm alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Dolayısıyla araştırmaya katılan hakemlerin iletişim becerileri arttıkça problem çözme becerileri de buna paralel olarak artmaktadır. Yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde Uğur (2018) ve Ayancı'nın (2019) ulaştığı sonuçlar neticesinde araştırmaya katılan bireylerin iletişim becerileri ve problem çözme becerileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş ve çalışmamızla paralellik göstermiştir.

SONUÇ

Çalışma sonucunda araştırmaya katılan basketbol hakemlerinin problem çözme ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmış ve iki ölçeğinde tüm alt boyutları arasında olumlu ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla araştırmaya katılan hakemlerin iletişim becerileri arttıkça buna paralel olarak problem çözme becerileri de artmaktadır.

Günümüzde küresel pazar içerisinde yüksek öneme sahip olan spor organizasyonlarının ve yüksek bütçeli işletmelerin bu pazara yapmış olduğu yatırımlar bu organizasyonları daha da önemli kılmaktadır. Bu nedenle spor organizasyonları içerisinde yapılacak hataların en alt seviyede olması istenmektedir. Bu organizasyonlar içerisinde yer alan sporcular, yöneticiler, izleyiciler ve diğer paydaşların yanında oyunun gidişatına doğrudan etki edebilen, vereceği kararlarla oyunun seyrini değiştirebilecek yetkisi olan hakemler zincirin ayrılmaz halkalarından biridir. Hakemlerin sergileyecekleri oyun yönetimleri, sahip olduğu yeteneklere bağlı olarak değişim gösterebilmektedir. Hakemlerin sahip oldukları iletişim becerileri müsabaka sırasında gerçekleşebilecek krizleri ve problemleri çözmelerinde yardımcı olacağından oyun kontrolünü sağlamalarında ve kendilerine duyulan güvenin artmasında yardımcı olacak ve beraberinde kaliteli bir yönetimi de getirecektir.

ÖNERİLER

- İletişim becerileri ve problem çözme becerilerinin istenen seviyede olmadığı teşhis edilen hakemlerin, alanlarında yetkin bireylerce bu becerileri güçlendirmeye yönelik eğitimler verilebilir.
- Gerçekleştirilen klasman seçimlerinde, hakemlerin iletişim ve problem çözme beceri düzeylerinin de yeterliliğine dikkat edilebilir.

- Yapılan çalışmanın farklı branşlarla ve daha büyük örneklemelerde yeniden yapılması, alan hakkındaki birikimin çoğalmasına, güçlenmesine ve aynı zamanda genellemeler yapılabilmesine olanak sağlayabilir.
- Yapılacak diğer çalışmalarda hakemlerin iletişim becerilerini ve problem çözme becerilerini etkileyen olası farklı değişkenlerin geliştirilmesi ve çalışmalara dahil edilmesi geçerlik ve güvenilirlik açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.
- Araştırmaya yönelik hakemlerle yapılan çalışmaların azlığı dolayısıyla alanda yapılacak çalışmaların artırılması önerilmektedir.
- Hakemlerin iletişim becerilerinin ve problem çözme becerilerinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi sadece yönetecekleri müsabakalar açısından düşünülmemelidir ve bir organizasyonu temsil ettiklerinden sosyal ilişkilerinde de başarılı olabilmeleri açısından bu becerileri güçlendirecek ve geliştirecek yatırımların devam ettirilmesi ve geliştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Abakay, U. (2010). *Futbolcu-antrenör iletişiminin farklı statülerdeki futbolcuların başarı motivasyonu ile ilişkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Aksoy, U. (2019). *Farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin iletişim becerileri ve özgüven düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (aydın ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Yüksek Lisans Programı, Aydın.

Azar, D., Ball, K., Salmon, J., Cleland V.J. (2008). The association between physical activity and depressive symptoms in young women: a review. *Mental Health and Physical Activity*, 1(2), 82-88.

Ayancı, H. (2019). *Bireysel ve takım sporu yapan üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin problem çözme becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.

Buğdaycı, S. (2018). *Antrenörlerin iletişim becerileri ile öz yeterliliklerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Konya.

Büyüköztürk, G. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Ceyhun, S., Malkoç, N. (2015). Karabük üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim beceri düzeyleri. *International Journal Of Social Sciences and Education Research*, 1(4), 1570-1580.

Çağlayan, H. S. (2007). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğrenme biçimleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Çelik, A., Şimşek, M. Ş. (2013). *Yönetim ve organizasyon*. Konya: Eğitim Yayınevi.

D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2004). Social problem solving: theory and assessment. In E. C. Chang, T. J. D'Zurilla, & L. J. Sanna (Eds.), *Social problem solving: Theory, research, and training* (p. 11–27). American Psychological Association.

Ekmekçi, R. (2008). *Basketbol hakemlerinin stres kaynakları ile stresle başa çıkma yöntemlerinin tespiti ve önleyici yönetsel uygulamaların geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Bolu.

Gülbağçe, Ö. (2010). Kazım karabekir eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 12-22.

Heppner, P. P., Petersen, C. H. (1982). The development and implications of a personal problem-solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29(1), 66.

İnce, G., Şen, C. (2006). Adana ilinde deplasmanlı ligde basketbol oynayan sporcuların problem çözme becerilerinin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 5-10.

Karabacak, K., Nalbant, D., Topçuoğlu, P. (2015). Examination of teacher candidates' problem solving skills according to several variables. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 3063-3071.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Katkat, D. (2001). *Öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler bakımından karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Koludar, S. (1988). *Futbolda antrenörlük ve eğitim öğretim ilkeleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 143-149.

Korkut-Owen, F., Bugay, A. (2014). İletişim becerileri ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 51-64.

Köroğlu, M. (2006). *Emniyet teşkilatı emniyet hizmetleri sınıfı personelinin iletişim becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Samsun.

Kumcağız, H., Yılmaz, M., Çelik, S.B., Avcı, İ.A. (2011). Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği. *Dicle Medical Journal / Dicle Tıp Dergisi*, 38(1), 49-56.

Lunenburg, F. Ornstein, A. (2011). *Educational administration: concepts and practices*. Nelson Education.

Mutlu, T. O., Akoğlu, H. E., Şentürk, H. E., AĞILÖNÜ, A., Özbey, Ö. (2019). Antrenör adaylarının iletişim ve liderlik becerilerinin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 167-177.

Özbay, N. (2012). *Amatör spor kulüplerinde görev yapan antrenörlerin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi (manisa ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Manisa.

Pehlivan, K.B. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim-Online*, 4(2), 17-23.

Söylemez, Ö.F. (2019). *Türkiye'deki hokey hakemlerinin iletişim beceri düzeyleri ile stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ağrı.

Sullivan, P. (2004). Communication differences between male and female team sport athletes. *Communication Reports*, 17(2), 1745-1043.

Şahin, N., Şahin, N. H., Heppner, P. P. (1993). Psychometric properties of the problem solving inventory in a group of turkish university students. *Cognitive Therapy and Research*, 17(4), 379-396.

Taşçı, S. (2005). Hemşirelikte problem çözme süreci. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14 (Hemşirelik Özel Sayısı), 73-78.

Tutuk, A., Al, D., Doğan, S. (2002). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerisi ve empati düzeylerinin belirlenmesi. *CÜ Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 6(2), 36-41.

Tümkaya, S., İflazoğlu, A. (2000). Çukurova üniversitesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin otomatik düşünce ve problem çözme düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 143-158.

Ulukan, H. (2012). *İletişim becerilerinin takım ve bireysel sporculara olan etkisi*. Doktora Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Karaman.

Uğur, M. (2018). *Havacılık bölümlerinde lisans düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Ankara.

Üstün, A., Bozkurt, E. (2003). İlköğretim okulu müdürlerinin kendilerini algılayışlarına göre problem çözme becerilerini etkileyen bazı mesleki faktörler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(1), 13-20.

Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S. (2014). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Türkiye Basketbol Federasyonu (2020, Ekim 1). *Resmi basketbol kuralları*. https://www.tbf.org.tr/sitefiny-tbf-media/dokuman/0FD1B0CA6EE249E4823AD2FF094694A4_basketbol-oyun-kurallari-2020.pdf

Türk Dil Kurumu (2020, Nisan 20). Hakem. Türk dil kurumu sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>